

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการสื่อสารกับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคมนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลักษณะเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี และอาศัยการรวบรวมข้อมูลเพียงครั้งเดียว (One - shot descriptive Study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ พนักงานรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงคมนาคม จำนวน 13 รัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 136,468 คน (กระทรวงคมนาคม : 2539) ดังนี้

1. การขนส่งทางบก

ชื่อรัฐวิสาหกิจ	จำนวนประชากร
1. การรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.)	20,157
2. องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)	23,628
3. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ.)	3,439
4. บริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)	3,743

2. การขนส่งทางน้ำ

5. การท่าเรือแห่งประเทศไทย (กทท.)	6,367
6. บริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด (บทด.)	43

3. การขนส่งทางอากาศ

7. การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย (ทอท.)	2,854
8. บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	22,127
9. บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด (บวท.)	1,788
10. สถาบันการบินพลเรือน (สบพ.)	269
11. บริษัท ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ จำกัด (บทม.)	164

4. การสื่อสาร

12. การสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.)	25,641
13. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.)	26,248
รวมทั้งสิ้น	136,468 คน

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จะใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane : 886 อ้างถึงใน วิเชียร เกตุสิงห์ , 2537 : 29) จากจำนวนประชากร 136,468 คน ต้องการความเชื่อมั่น 95 % ความผิดพลาดไม่เกิน 5% จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 400 คน

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใน 7 รัฐวิสาหกิจ จากจำนวนรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคมทั้งสิ้น 13 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตามระดับชั้น (Stratified - Random Sampling) และจัดแบ่งกลุ่มรัฐวิสาหกิจออกเป็น 4 กลุ่ม แล้วดำเนินการต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกรัฐวิสาหกิจ

การเก็บตัวอย่างรัฐวิสาหกิจจากจำนวนทั้งหมด 13 แห่ง ซึ่งจะใช้รัฐวิสาหกิจทั้ง 4 กลุ่มเป็นตัวกำหนดนั้น จะสุ่มตัวอย่างจากจำนวนครึ่งหนึ่งของรัฐวิสาหกิจในแต่ละกลุ่ม ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยดังนี้

1. การขนส่งทางบก ซึ่งมีรัฐวิสาหกิจทั้งสิ้น 4 แห่ง ดังนั้นสัดส่วนครึ่งหนึ่ง จึงมีค่าเท่ากับ 2 แห่ง
2. การขนส่งทางน้ำ ซึ่งมีรัฐวิสาหกิจทั้งสิ้น 2 แห่ง ดังนั้นสัดส่วนครึ่งหนึ่ง จึงมีค่าเท่ากับ 1 แห่ง
3. การขนส่งทางอากาศ ซึ่งมีรัฐวิสาหกิจทั้งสิ้น 5 แห่ง ดังนั้นสัดส่วนครึ่งหนึ่ง จึงมีค่าเท่ากับ 3 แห่ง
4. การสื่อสาร ซึ่งมีรัฐวิสาหกิจทั้งสิ้น 2 แห่ง ดังนั้นสัดส่วนครึ่งหนึ่ง จึงมีค่าเท่ากับ 1 แห่ง

ซึ่งเมื่อรวมสัดส่วนของรัฐวิสาหกิจทั้ง 4 กลุ่มแล้ว จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจะเท่ากับ $2+1+3+1 = 7$ แห่ง

ต่อมาจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลาก เพื่อให้ได้รัฐวิสาหกิจที่ใช้เป็นตัวแทนในแต่ละกลุ่มรัฐวิสาหกิจ ตามสัดส่วนที่คำนวณได้ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งผลการสุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มรัฐวิสาหกิจ มีดังนี้

1. การขนส่งทางบก ได้รับรัฐวิสาหกิจตัวแทน คือ การรถไฟแห่งประเทศไทย และองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
2. การขนส่งทางน้ำ ได้รับรัฐวิสาหกิจตัวแทน คือ การท่าเรือแห่งประเทศไทย
3. การขนส่งทางอากาศ ได้รับรัฐวิสาหกิจตัวแทน คือ การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย บริษัท การบินไทย จำกัด(มหาชน) และบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด
4. การสื่อสาร ได้รับรัฐวิสาหกิจตัวแทน คือ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 การเลือกพนักงาน

การสุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เพื่อให้ได้สัดส่วนตามประชากรในแต่ละรัฐวิสาหกิจตัวแทน ซึ่งได้ระบุจำนวนประชากรของแต่ละรัฐวิสาหกิจไว้ในหน้าข้างต้น โดยจำนวนตัวอย่างของแต่ละรัฐวิสาหกิจตัวแทนจะคำนวณหาได้จากสูตร ดังนี้

$$\frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรของแต่ละรัฐวิสาหกิจตัวแทน}}{\text{จำนวนทั้งหมดของประชากรในทุกรัฐวิสาหกิจตัวแทน}}$$

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

จำนวนทั้งหมดของพนักงานรัฐวิสาหกิจ 7 แห่ง

$$\begin{aligned} \text{ที่ถูกคัดเลือกเป็นตัวแทน} &= 20,157+3,439+6,367+2,854+22,127+1,788+26,248 \\ &= 82,980 \text{ คน} \end{aligned}$$

1. จำนวนตัวอย่างของการรถไฟแห่งประเทศไทย	$\frac{400 \times 20,157}{82,980}$	= 97.16 คน
2. จำนวนตัวอย่างขององค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์	$\frac{400 \times 3,439}{82,980}$	= 16.57 คน
3. จำนวนตัวอย่างของการท่าเรือแห่งประเทศไทย	$\frac{400 \times 6,367}{82,980}$	= 30.69 คน

4. จำนวนตัวอย่างของการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย	$\frac{400 \times 2,854}{82,980}$	= 13.75 คน
5. จำนวนตัวอย่างของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	$\frac{400 \times 22,127}{82,980}$	= 106.66 คน
6. จำนวนตัวอย่างของบริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด	$\frac{400 \times 1,788}{82,980}$	= 8.61 คน
7. จำนวนตัวอย่างขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย	$\frac{400 \times 26,248}{82,980}$	= 126.5 คน

จากการคำนวณสามารถกำหนดตัวอย่างที่จะเก็บจริงในแต่ละรัฐวิสาหกิจที่เป็นตัวแทน ดังนี้

รัฐวิสาหกิจ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง ตามคำนวณ	กลุ่มตัวอย่าง ที่เก็บจริง
การขนส่งทางบก			
1. การรถไฟแห่งประเทศไทย	20,157	97.16	97
2. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์	3,439	16.57	17
การขนส่งทางน้ำ			
3. การท่าเรือแห่งประเทศไทย	6,367	30.69	31
การขนส่งทางอากาศ			
4. การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย	2,854	13.75	14
5. บริษัท การบินไทย จำกัด(มหาชน)	22,127	106.66	106
6. บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด	1,788	8.61	9
การสื่อสาร			
7. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย	26,248	126.50	126
รวมตัวอย่างทั้งสิ้น		400	

ในการวิจัยครั้งนี้ จะดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับพนักงาน ในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับปฏิบัติการ ระดับพนักงาน ระดับแผนก ระดับกอง ระดับฝ่าย ใน 7 รัฐวิสาหกิจที่เป็นตัวแทน โดยจะใช้วิธี Accidental sampling และคำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสมในพนักงานแต่ละระดับด้วย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (X)

ปัจจัยทางประชากร

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ระยะเวลาในการทำงาน
- ระดับตำแหน่ง (ซี)
- เงินเดือน

รูปแบบการสื่อสาร

ความเป็นทางการ

- การสื่อสารแบบเป็นทางการ
- การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ

ทิศทางการสื่อสาร

- การสื่อสารทางเดียว
- การสื่อสารสองทาง

ตัวแปรตาม (Y)

ความพึงพอใจในการทำงาน

- ความสำเร็จในการทำงาน
- การยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา
- ลักษณะงานที่ปฏิบัติ
- ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- นโยบายและการบริหารของหน่วยงาน
- เงินเดือน
- ความมั่นคงในงาน
- ความก้าวหน้าในงาน
- สภาพการทำงาน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

- สมมติฐานที่ 1** รูปแบบการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน
- ตัวแปรอิสระ รูปแบบการสื่อสาร ได้แก่ ความเป็นทางการ และทิศทางการสื่อสาร
- ตัวแปรตาม ความพึงพอใจในการทำงาน
- สมมติฐานที่ 2** ปัจจัยทางประชากรที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการทำงานแตกต่างกัน
- ตัวแปรอิสระ ปัจจัยทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง(ซี) ระยะเวลาการทำงาน และระดับเงินเดือน
- ตัวแปรตาม ความพึงพอใจในการทำงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารต่าง ๆ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถามดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง (ซี) ระยะเวลาในการทำงาน และระดับเงินเดือน จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 1 - 10

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร จำนวน 20 ข้อ คือ ข้อ 11 - 30 โดยจำแนกเป็น

- ความเป็นทางการ คือ การสื่อสารแบบเป็นทางการ และการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ
- ทิศทางการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารทางเดียว และการสื่อสารสองทาง

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน จำนวน 18 ข้อ คือ ข้อ 31 - 48 โดยสร้างขึ้นจากแนวคิดของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg , 1959 : 185 - 224) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 9 ลักษณะ อันได้แก่

- ความสำเร็จในการทำงาน
- การยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา
- ลักษณะงานที่ปฏิบัติ
- ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- นโยบายและการบริหารของหน่วยงาน
- เงินเดือน
- ความมั่นคงในงาน
- ความก้าวหน้าในงาน
- สภาพการทำงาน

คำถามในแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายปิด มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scales) 5 ระดับ โดยจะแบ่งระดับเป็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จำนวน 2 ข้อ คือ ข้อ 49 - 50

การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาในการวิจัยไปทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ดังนี้ คือ

1. การหาความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่เรียบเรียงแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจแก้ไขโดยเน้นความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษา เพื่อขอคำแนะนำในการตรวจสอบแก้ไข ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

2. การหาความเชื่อถือได้ โดยการนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Pretest) กับพนักงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้เลือกไว้ จำนวน 30 คน เพื่อนำค่าที่ได้มาหาค่าความเชื่อถือได้ โดยนำส่วนของคำถามที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสื่อสาร และความพึงพอใจในการทำงาน เป็นคำถามปลายปิด ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มาหาความเชื่อถือได้ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามแบบของ Cronbach (อ้างถึงใน วิเชียร เกตุสิงห์ , 2537 : 116) ตามสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum V_i}{V_t} \right]$$

- เมื่อ α = ค่าความเชื่อถือได้
 k = จำนวนข้อ
 V_i = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 V_t = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

จากการทดสอบแบบสอบถาม (Pretest) ปรากฏว่า ในการหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณ Alpha Coefficient โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS^x ปรากฏว่า ได้ค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.77 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามนี้ มีความเชื่อถือได้ในระดับปานกลาง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับพนักงานรัฐวิสาหกิจ 7 แห่ง ในสังกัดกระทรวงคมนาคม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยได้สุ่มตัวอย่างกับพนักงานในฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และในบางส่วนได้ติดต่อทำหนังสือไปถึงฝ่ายประชาสัมพันธ์ และฝ่ายบุคคลของแต่ละหน่วยงาน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลสำหรับใช้ในการวิจัย โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลช่วงเดือนมกราคม เป็นเวลา 1 เดือน

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม ทั้งในส่วนของรูปแบบการสื่อสาร และความพึงพอใจในการทำงาน โดยในแต่ละข้อคำถามจะมี 5 คำตอบให้เลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และในการกำหนดน้ำหนักคำตอบในแต่ละข้อนั้น จะให้น้ำหนัก หรือค่าของคะแนนของคำถามในเชิงบวกดังนี้ คือ

มากที่สุด	ให้น้ำหนัก	5
มาก	ให้น้ำหนัก	4
ปานกลาง	ให้น้ำหนัก	3
น้อย	ให้น้ำหนัก	2
น้อยที่สุด	ให้น้ำหนัก	1

ส่วนคำถามในแบบสอบถามเชิงลบ ค่าคะแนนหรือน้ำหนักจะเป็นตรงกันข้าม

มากที่สุด	ให้น้ำหนัก	1
มาก	ให้น้ำหนัก	2
ปานกลาง	ให้น้ำหนัก	3
น้อย	ให้น้ำหนัก	4
น้อยที่สุด	ให้น้ำหนัก	5

ส่วนคำถามรูปแบบการสื่อสาร ในข้อ 16 - 20 ซึ่งเป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับ การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ และคำถามในข้อ 21 - 25 จะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการสื่อสารทางเดียว แต่ในงานวิจัยนี้ จะพิจารณาความเป็นทางการ และทิศทางการสื่อสารในลักษณะการสื่อสารแบบเป็นทางการ และการสื่อสารสองทาง ดังนั้น ในข้อคำถามดังกล่าว จะให้ค่าของคะแนนในทางตรงกันข้าม

การแปลความหมายของคะแนน

การวัดตัวแปรเกี่ยวกับเรื่องรูปแบบการสื่อสาร และความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจ นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ (ประคอง กรรณสูต , 2528 : 70)

ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.49	หมายความว่า	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายความว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.49	หมายความว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.49	หมายความว่า	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายความว่า	มากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Method) เป็นการอธิบายข้อมูลตามลักษณะต่าง ๆ คือ

- ปัจจัยทางประชากร ในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง (ซี) ระยะเวลาในการทำงาน และระดับเงินเดือน โดยหาค่าร้อยละ

- รูปแบบการสื่อสาร ได้แก่ ความเป็นทางการในลักษณะการสื่อสารแบบเป็นทางการ ตลอดจนทิศทางการสื่อสารในลักษณะการสื่อสารสองทาง โดยหาค่าร้อยละ และคะแนนเฉลี่ย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ดังนี้

- การทดสอบสมมติฐานที่ 1 ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปร รูปแบบการสื่อสารกับความพึงพอใจในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
- การทดสอบสมมติฐานที่ 2 ใช้การทดสอบค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการทำงาน จำแนกตามปัจจัยทางประชากร ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง (ซี) ระยะเวลาในการทำงาน และระดับเงินเดือน

การประมวลผลข้อมูล

เนื่องจากการวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับข้อมูล และค่าทางสถิติจำนวนมาก เพื่อความถูกต้องและเชื่อถือได้ ตลอดจนเพื่อความรวดเร็วในการคำนวณ ผู้วิจัยได้นำไปประมวลผลข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^x/PC (Statistical Package for the Social Sciences)